

## Motion till riksdagen 2024/25:1309

av Rasmus Ling m.fl. (MP)

# Ett reformerat system med nämndemän

---

## Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en parlamentarisk utredning bör tillsättas för att partierna inte längre ska nominera nämndemän till domstolarna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en ny modell för att nominera lekmannadomare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda bättre ekonomiska villkor för nämndemän och tillkännager detta för regeringen.

## Motivering

Ett oberoende rättsväsende med fristående domstolar är en av grundvalarna i det svenska statsskicket. Att det finns ett avstånd mellan riksdagen och regeringen i förhållande till domstolarna är avgörande, men också mellan de politiska partierna och den dömande makten. Idag är det partierna som nominerar, och därmed i praktiken utser, nämndemän till landets kommunfullmäktige, som sedan dömer i landets tingsrätter. Nämndemän till hovrätt, förvaltningsrätt och kammarrätt väljs av regionfullmäktige på samma vis.

Det är ett stort problem att partierna utser de lekmannadomare som finns. På senare år har flera uppmärksammade fall visat att partipolitiken kan ha påverkat hur nämndemän agerar vid våra domstolar. Det har skett över hela den politiska skalan och är, oavsett vilket parti som nominerat en nämndeman, oacceptabelt. En studie från Uppsala universitet 2015 visade exempelvis att utgången i migrationsmål påverkats av vilka partier som nominerat de tjänstgörande nämndemännen. Bara misstanken om att politisk färg kan påverka hur nämndemän dömer i enskilda mål utgör skäl för oro.

Miljöpartiet vill stoppa politiseringen av domstolarna och öka domstolarnas oberoende från politiken. Vi föreslår därför att de politiska partierna inte längre ska ha någon roll i rekrytering, nominering eller val av nämndemän. Den processen kan bedrivas av exempelvis Domstolsverket/Domstolsstyrelsen, länsstyrelserna eller andra aktörer och rikta in sig till kandidater i många olika delar av samhället. Hur modellen ska se ut bör

förstås utredas grundligt. Det är viktigt att sammansättningen av nämndemän speglar hela samhället och blir mer representativ vad gäller till exempel ålder, yrke och bakgrund. Vi vill tillsätta en utredning som ska lämna förslag på hur ett nytt system kan se ut. För- och nackdelar med olika modeller ska övervägas.

Det är också viktigt att de ekonomiska villkoren för att vara nämndeman förbättras, oavsett om det nuvarande systemet behålls eller ett bättre kommer till. Det är idag av ekonomiska skäl svårt för många att ta på sig ett uppdrag som nämndeman, eftersom ersättningen är så låg. Det är ett av skälen till att ålderssammansättningen inte speglar befolkningen, och att andelen pensionärer är hög.

*Rasmus Ling (MP)*

*Märta Stenevi (MP)*

*Camilla Hansén (MP)*

*Ulrika Westerlund (MP)*

*Jan Riise (MP)*